

Aalto University
School of Engineering

ARKIELÄMÄ, ARJEN PALVELUT JA HYVINVOINTI

*Marketta Kyttä
Maankäytön suunnittelun professori
Rakennetun ympäristön laitos
Aalto yliopisto*

**TIETOA
ASUKASARJESTA
KÄYTTÖKELPOISESSA
MUODOSSA?**

PAIKKAAN KYTKEYTYVÄN KOKEMUSTIEDON KERÄÄMINEN: PEHMOGIS-METODOLOGIA

"Pehmeä"
paikkatieto

"Kova"
paikkatieto

MIKSI ”PEHMO-GIS” (PPGIS) PAIKKATIEtoa?

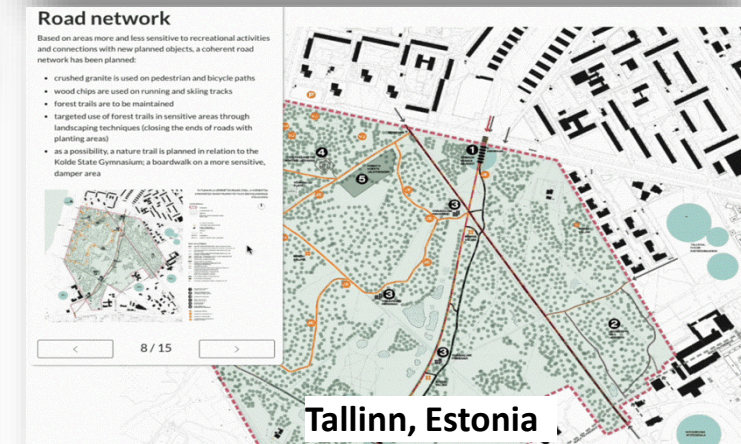
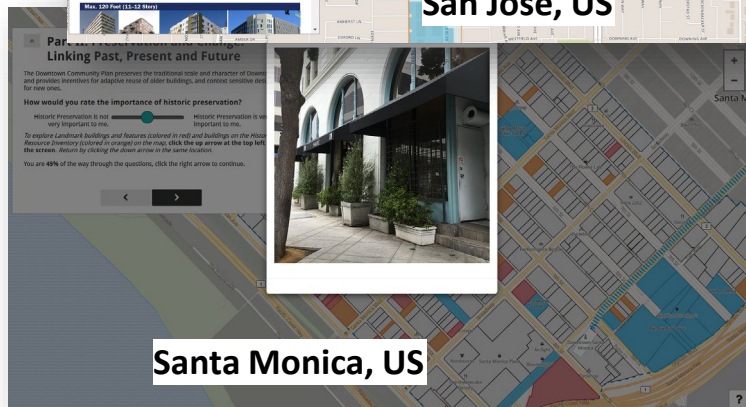
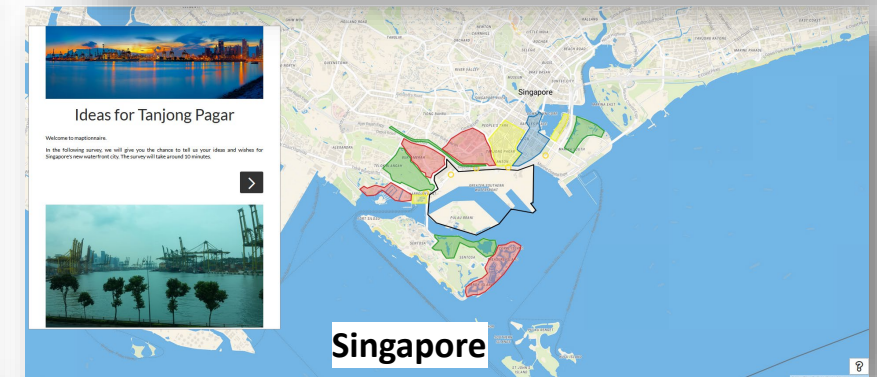
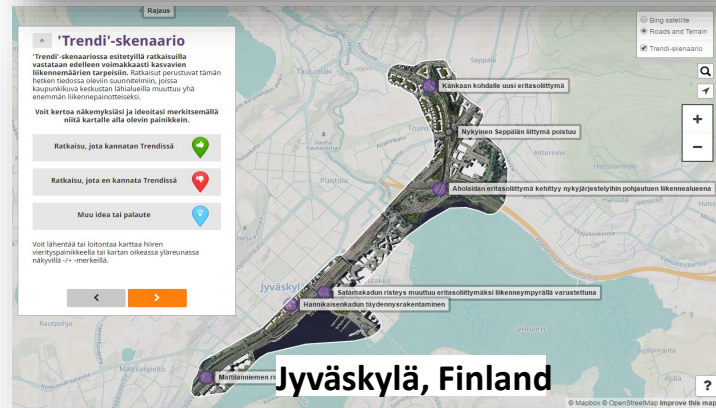
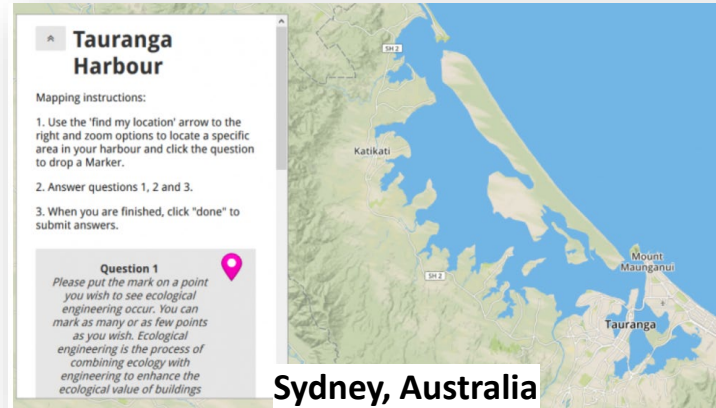
”Pehmeän”
paikkatiedon
analysointi
suhteessa
”kovaan”
paikkatietoon

TUTKIMUKSELLISET
MAHDOLLISUUDET

METODI
VUOROVAIKUTTEISEEN
SUUNNITTELUUN

Osallisten
tiedon
kiinnittyminen
suunnittelu-
ratkaisuihin

OSALLISTUVAA PAIKKATIETOA JO YLI 20 VUOTTA, 40 MAASSA

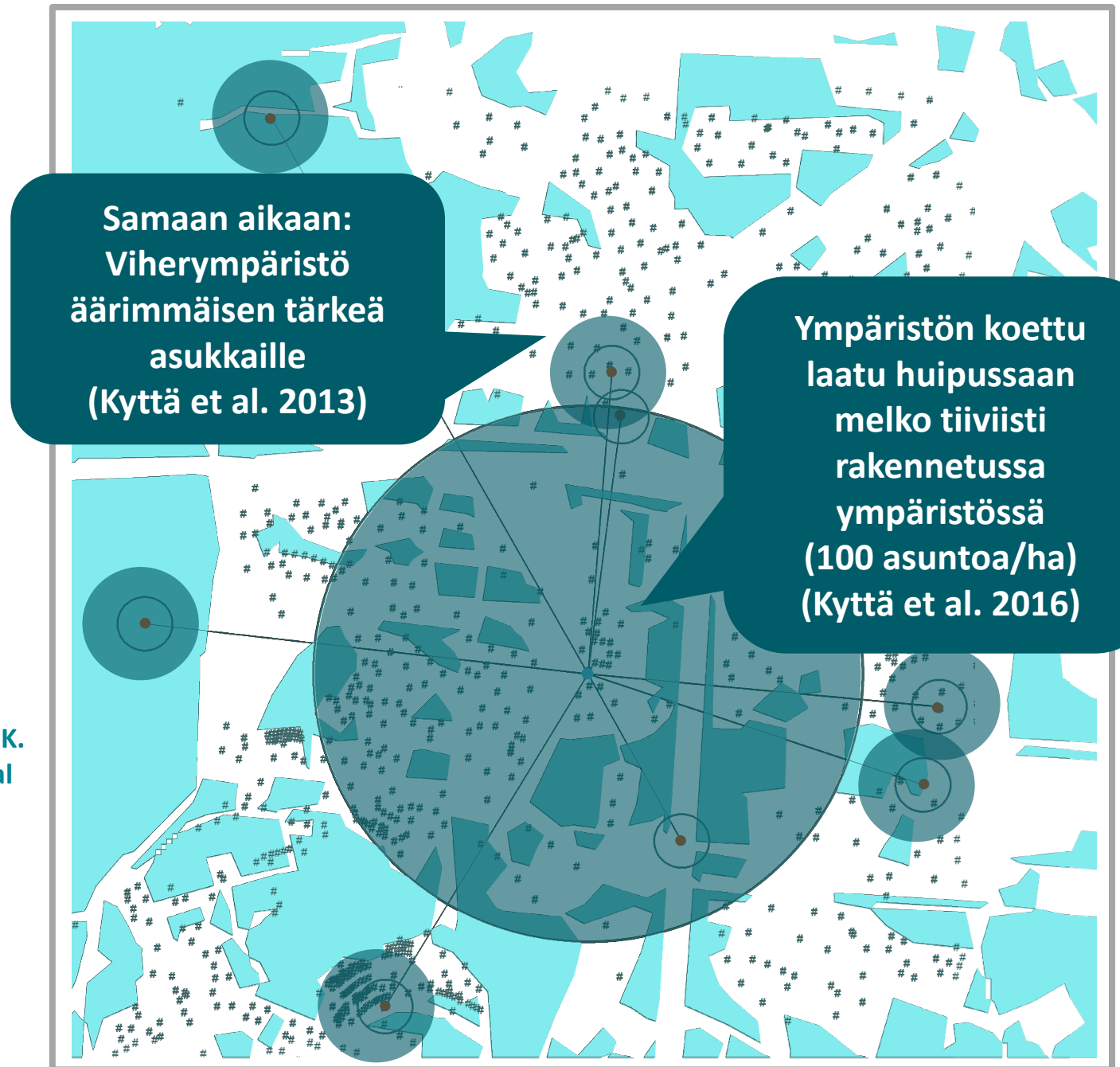

YKSILÖLLISESTI HERKKÄ ELINYMPÄRISTÖN RAKENTEEN ANALYYSI

Urbaani onni -tutkimus
n > 3000

Kyttä, M. Broberg, A., Haybatollahi, M., and Schmidt-Thomé, K. (2016) Urban happiness – Context-sensitive study of the social sustainability of urban settings. *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol 43, 34 – 57.

Kyttä, M. Broberg, A. Tzoulas, T. & Snabb, K. (2013) Towards contextually sensitive urban densification: location-based softGIS knowledge revealing perceived residential environmental quality. *Landscape and Urban Planning*, Vol 113, May 2013 , 30-46.

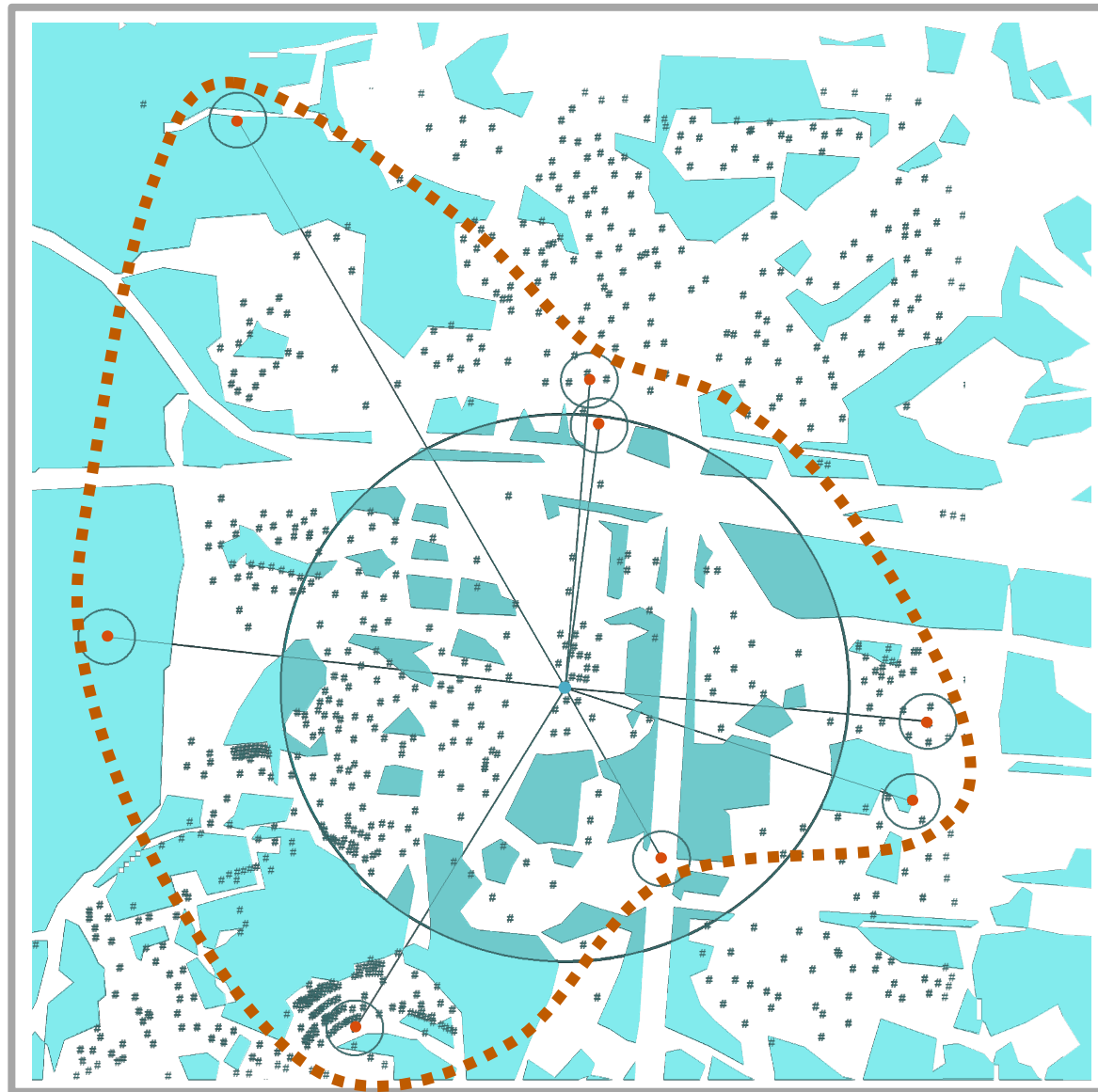

TIIVIYS, ASUKASARKI JA HYVINVOINTI!

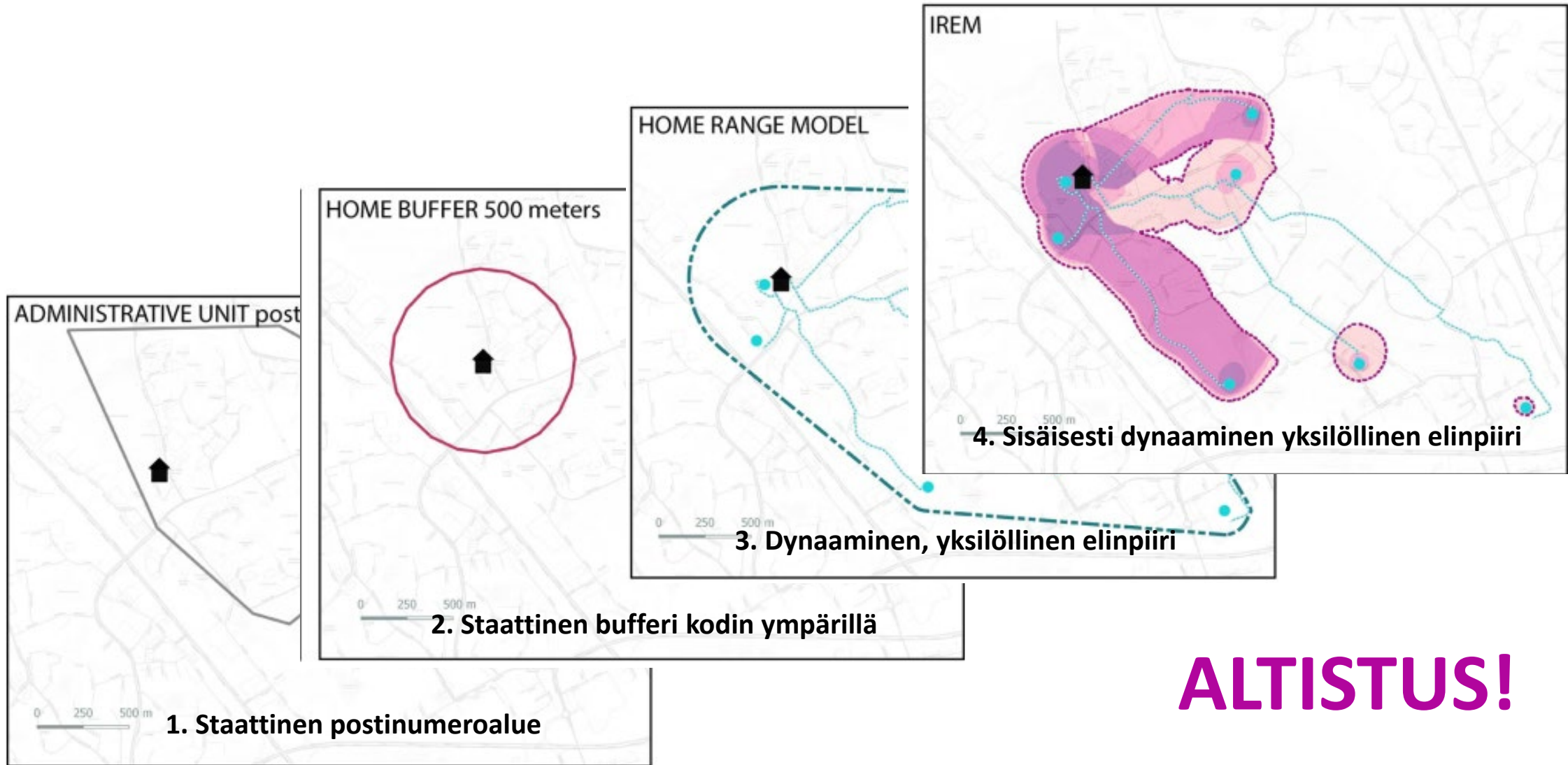

Kyttä, M. Broberg, A., Haybatollahi, M., and Schmidt-Thomé, K. (2016) Urban happiness – Context-sensitive study of the social sustainability of urban settings. *Environment and Planning B: Planning and Design*, vol 43, 34 – 57.

MIKÄ ONGELMA?

YKSILÖLLISTEN ELINPIIRIEN DYNAAMINEN MALLINNUS

ALTISTUS!

AKTIIVINEN IKÄÄNTYMINEN

Laatikainen, T. Haybatollahi, M. Hasanzadeh K. & Kyttä, M. (2019) Physical environment and personal goals as the correlates of active mobility among older adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16, 58, 1-19.

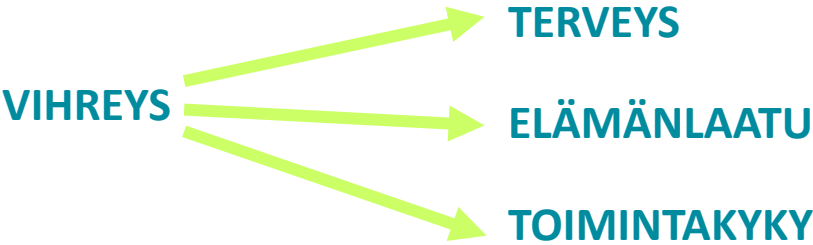
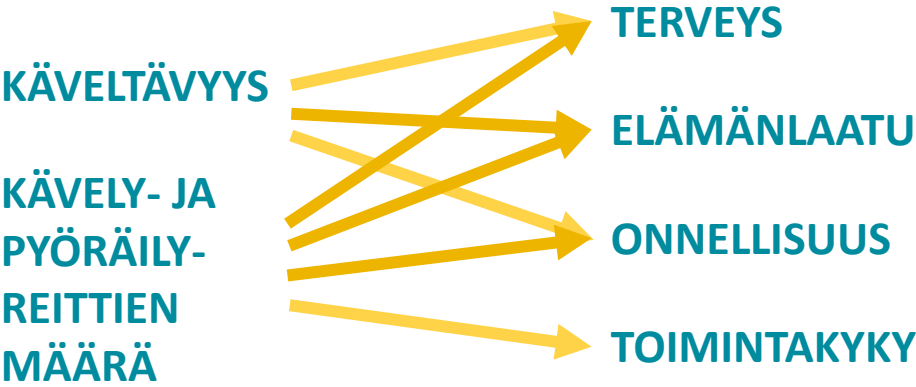
**Tietyt elinympäristön
rakenteelliset piirteet edistävät
aktiivista arkiliikkumista vaikka
asukas ei olisikaan kiinnostunut
aktiivisesta elämäntavasta tai
terveydestä huolehtimisesta
(Laatikainen et al, 2018)**

- Asukastiheys
- Julkisen liikenteen pysäkkien tiheys
- Urheilupaikkojen läheisyys
- Risteystiheys

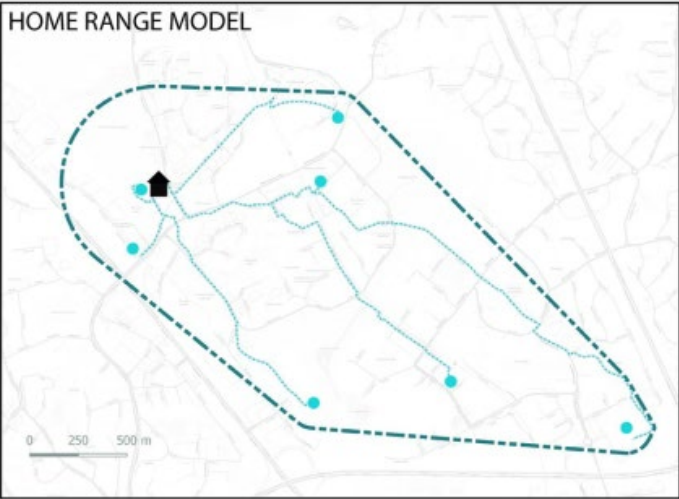

**Kysely 2015
1139 vastaajaa
55-75-vuotiaita**

ENTÄ HYVINVOINTI?

**Dynaaminen,
yksilöllinen
elinpiiri**

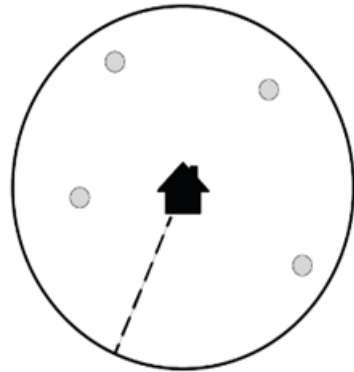

**Sisäisesti
dynaaminen
yksilöllinen
elinpiiri**

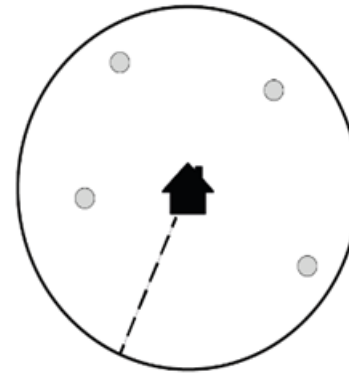
ELINPIIRITYYPPEJÄ

Sekä nuorilla aikuisilla että ikääntyneillä yksinapainen elinpiiri oli yhteydessä parempaan koettuun terveyteen
(*Hasanzadeh et al, 2021*)

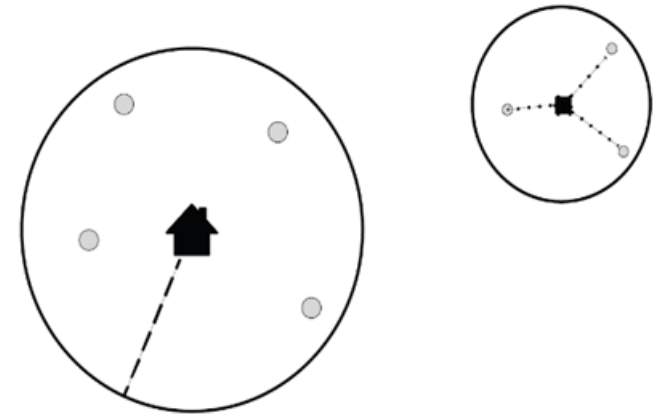
MONOSENTRINEN

BISENTRINEN

POLYSENTRINEN

Home location

Activity cluster centroid

activity point

Activity cluster

Home range distance (3300 m)

Distance to activity cluster centroid (≤ 1000 m)

Hasanzadeh, K. Kyttä, M. Lilius, J. Ramezani, S. & Rinne, T. (2021) Centricity and multi-locality of activity spaces: The varying ways young and old adults use neighborhoods and extra-neighborhood spaces in Helsinki metropolitan area. *Cities*, 110, 11 pages.

ASUKASHEIMOJA TURUSSA

EKO-URBAANIT 23%

© Good studio / stock.adobe.com

KIIREISET ESIKAUPUNKILAISET 24%

© Good studio, Tartila / stock.adobe.com

HINTATIETOISET MONIMUOTOLIIKKUKUJAT 32%

10

AUTO-ORIENTOITUNEET 22%

© Good studio / stock.adobe.com

KYTKENNÄT KOETTUUN TERVEYTEEN JA ELÄMÄNLAATUUN

KOETTU TERVEYS

ELÄMÄNLAATU

EKOURBAANIT

HINTATIEETOISET
MONIMUOTOLIIKKUJAT

AUTO-
ORIENTOITUNEET

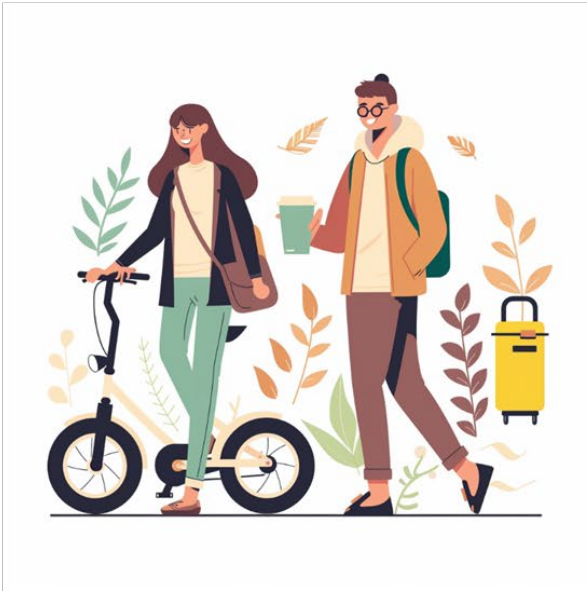
KIIREISET
ESIKAUPUNKILAISET

Ramezani, S. Soinio, L.
Kyttä, M. & Weitkamp, G.
(2025) Mobility lifestyles
and residential dissonance;
Effects on travel behavior,
perceived health, and life
satisfaction. Transportation
Research Interdisciplinary
Perspectives, Vol 31,
101405.

ASUKASHEIMOT & 15 MINUUTIN ELÄMÄNTAPA

Kestävät
monimuotoliikkuajat*

Hintatietoiset,
ympäristön laatua
arvostavat***

Ketterät urbanistit(*)

**15 MIN
ELÄMÄNTAPA**

Vähintään 2 kertaa viikossa
tapahtuvat arkimatkat:

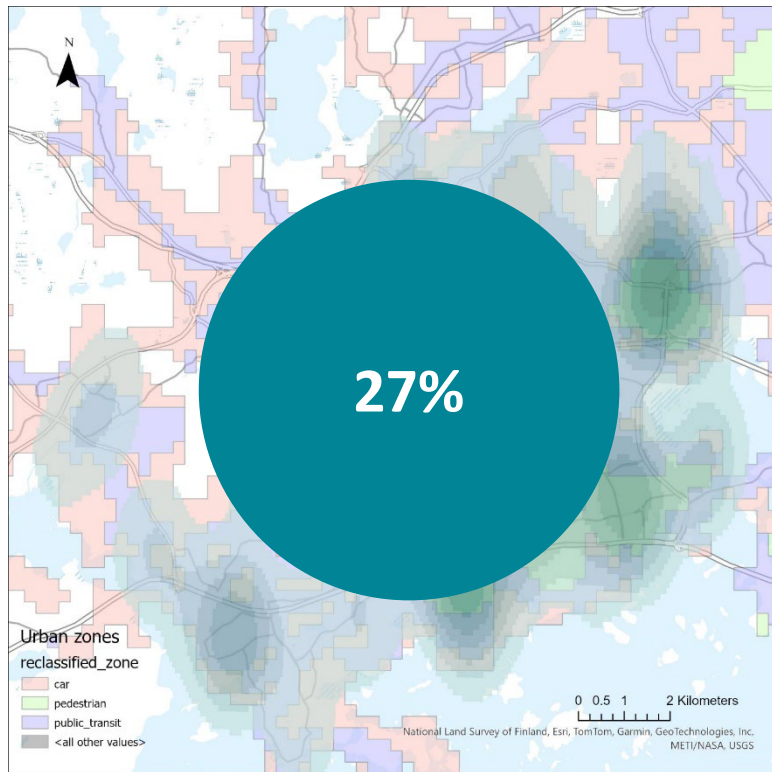
- Tehdään kestävillä kulkumuodoilla
- Kukin matka-aika enintään 15 min

A!

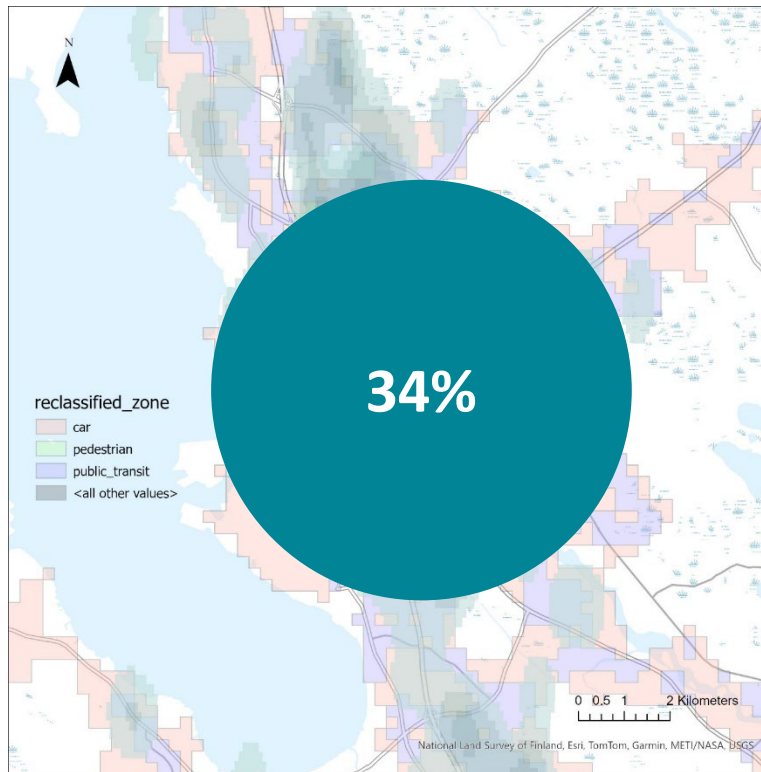
Perustuu käynnissä olevaan, Yanjun Fangin väitöskirjaprojektiin, joka on rahoitettu SUNSET-projektissa (Marie Curie tohtorikouluohjelma).

LÄHIELÄMÄ KOLMESSA KAUPUNGISSA

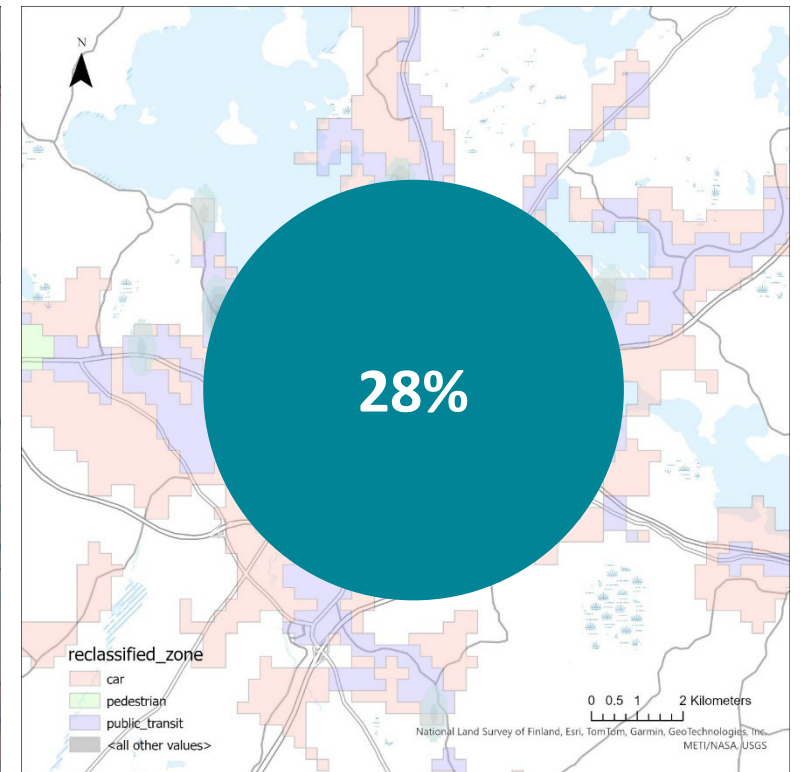
Espoo

Oulu

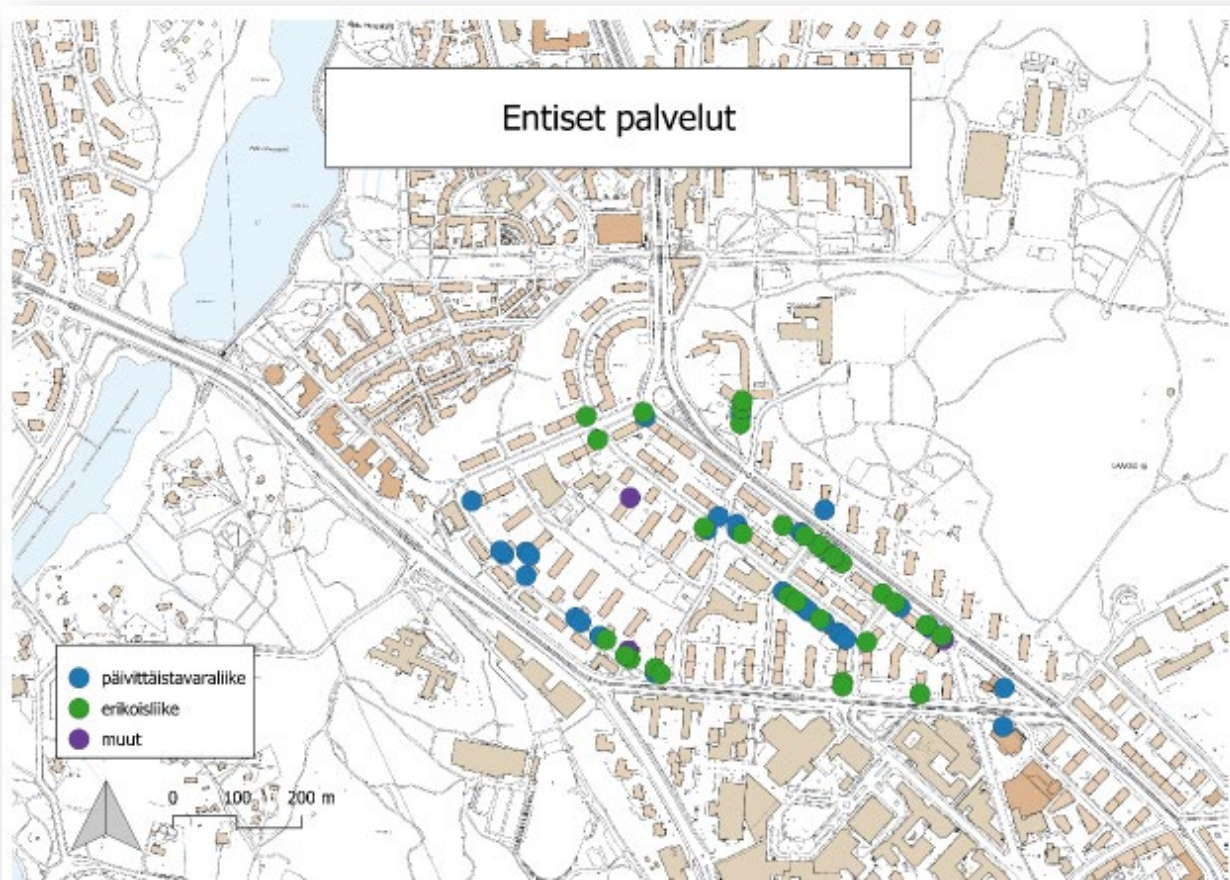

Lahti

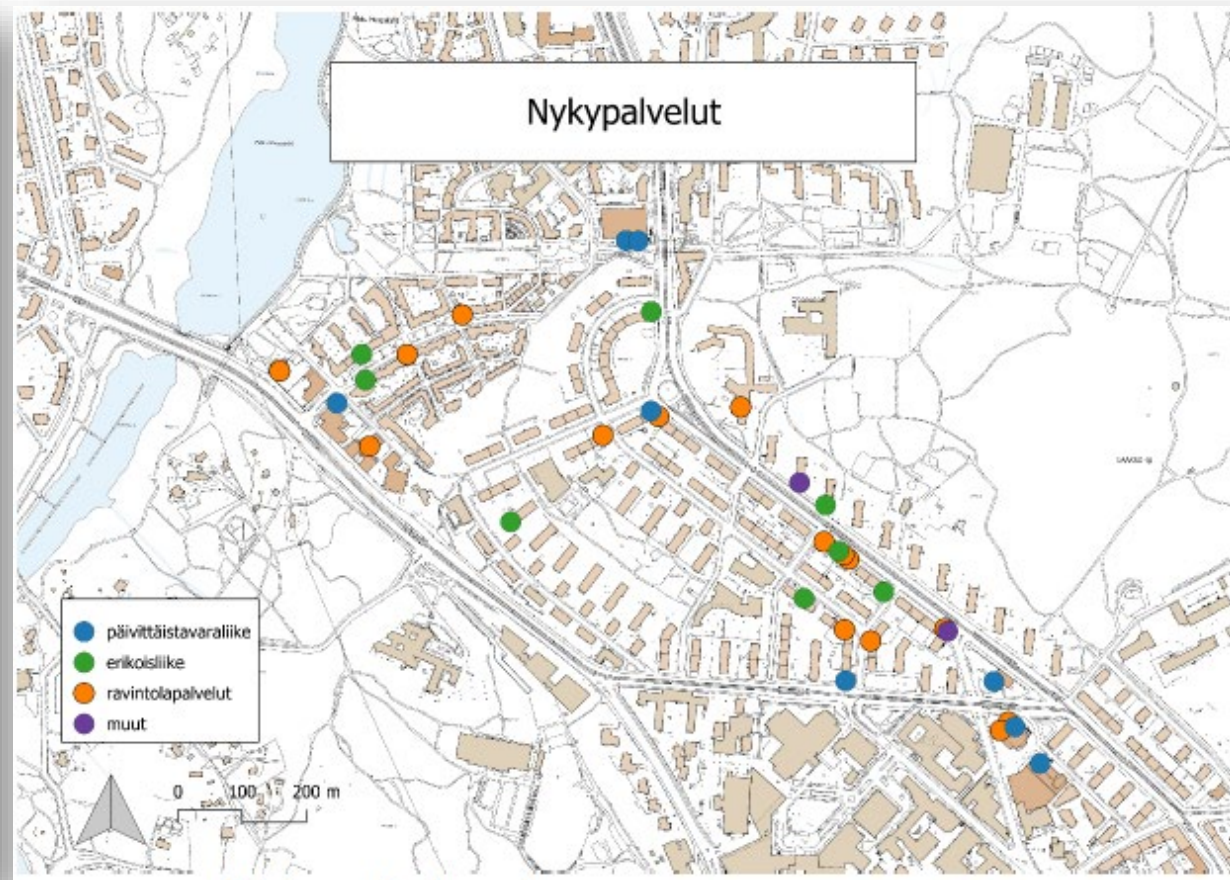

LÄHIPALVELUJEN MUUTOS ASUINALUEILLA

Esim. Helsingin Meilahti (kandidaatin tutkielma, Simo Piironen, 2025)

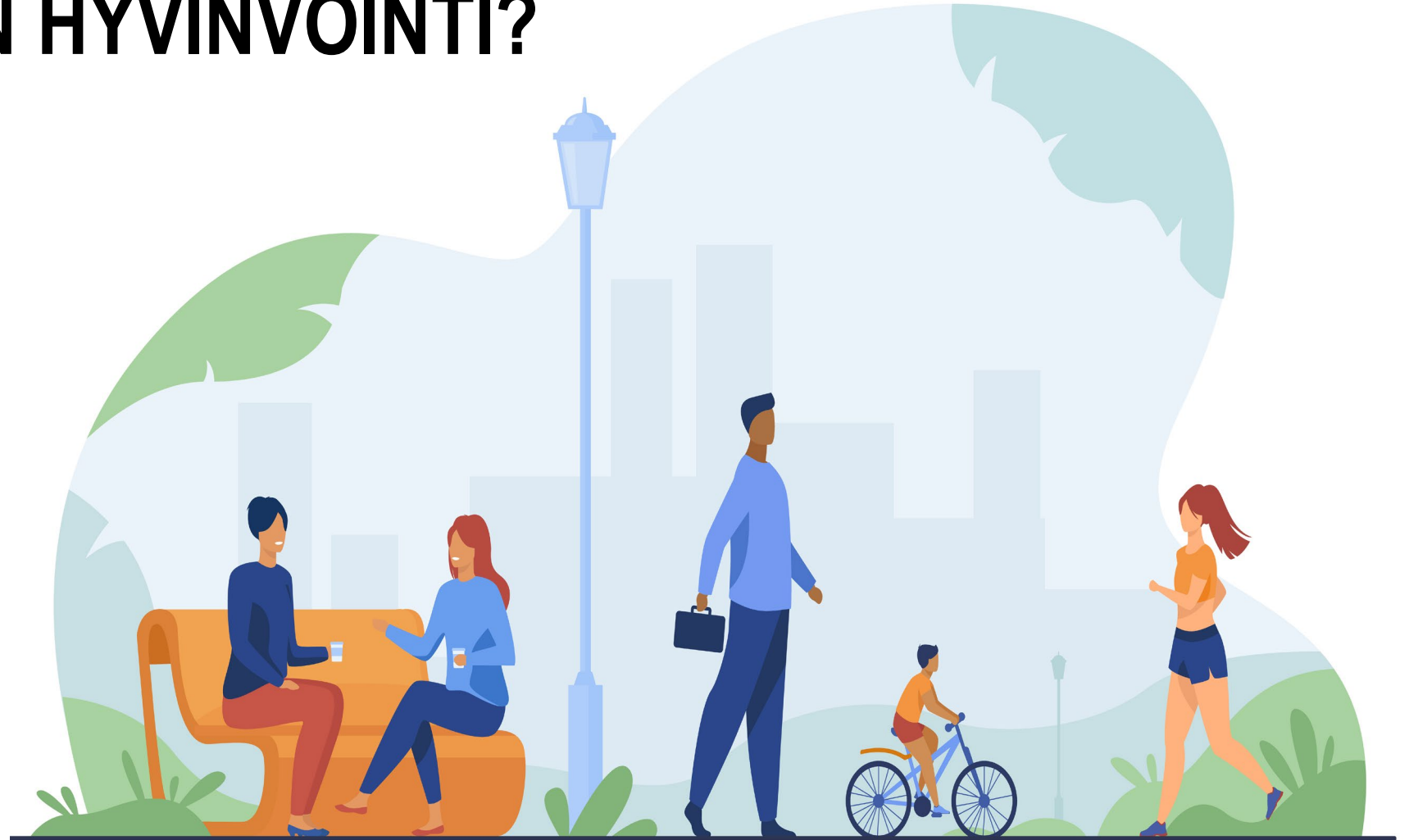
Meilahden palvelut 40-60-luvuilla.

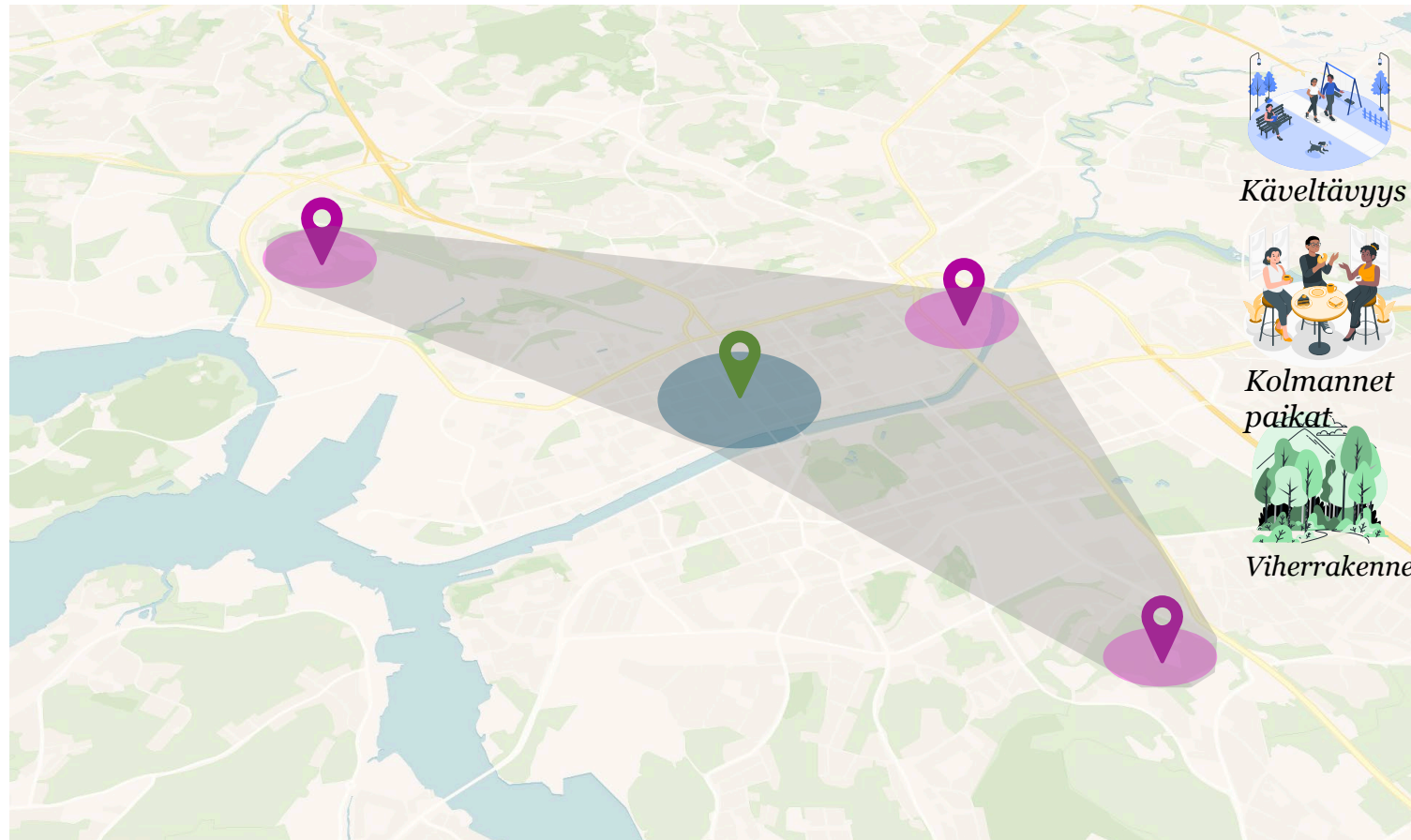
Meilahden palvelut nykyään.

RAKENNETTU YMPÄRISTÖ & SOSIAALINEN HYVINVOINTI?

Taiyo Ishikawa
Tohtoriopiskelija
Rakennetun ympäristön laitos
Aalto yliopisto

RAKENNETTU YMPÄRISTÖ & SOSIAALISET SUHTEET

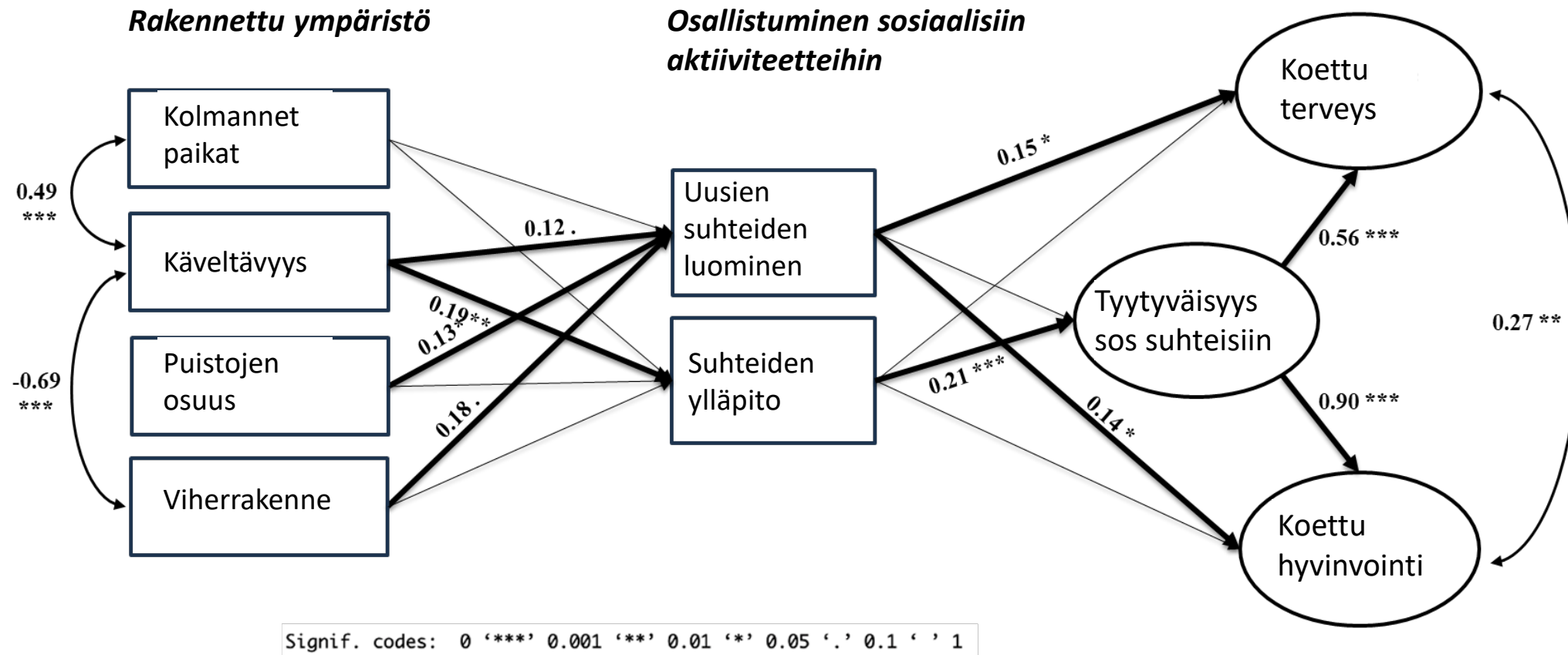
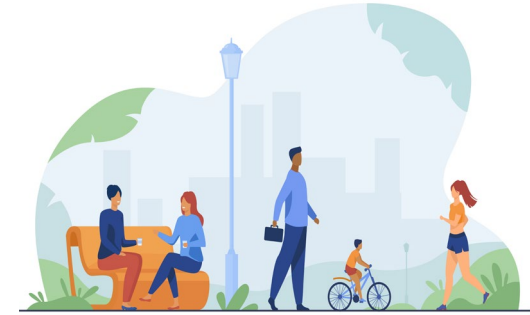
Uusien suhteiden luominen

Olemassaolevien suhteiden ylläpito

RAKENNETTU YMPÄRISTÖ & HYVINVOINTI

- Kodin ympäristön käveltävyys tukee molempien tyyppistä sosiaalista vuorovaikutusta
- Puistot ja viheralueet arkipaikkojen lähellä tukevat uusien sos. suhteiden luomista
- Osallistuminen sosiaalsiin aktiviteetteihin yhteydessä koettuun terveyteen ha hyvinvointiin

YMPÄRISTÖN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT PIIRTEET

Aktiivinen
liikkuminen
ja fyysinen
terveys

Elvyttävät
ympäristöt
ja
henkinen
hyvinvointi

Elettävät
kaupungit
ja
sosiaalinen
hyvinvointi

ONE
HEALTH

A large teal circle is centered on a white background. Inside the circle, the text "TERVEYDEN EDISTÄMINEN KÄYTTÄYTYMISEN MUUTOKSEN KAUTTA" is written in white, bold, uppercase letters, arranged in five lines.

**TERVEYDEN
EDISTÄMINEN
KÄYTTÄYTYMISEN
MUUTOKSEN
KAUTTA**

RAIDEJOKERIN INTERVENTIOTUTKIMUS

BASELINE-
AINEISTON
KERÄÄMINEN

SEURANTA-
AINEISTON
KERÄÄMINEN

RAIDEJOKERIN VAIKUTUS IHMISTEN LIIKKUMISKÄYTTÄYTYMISEEN

Suurimmat muutokset näillä “heimoilla”!

**Monimuotoisesti liikkuvat
elinympäristönsä arvostajat**

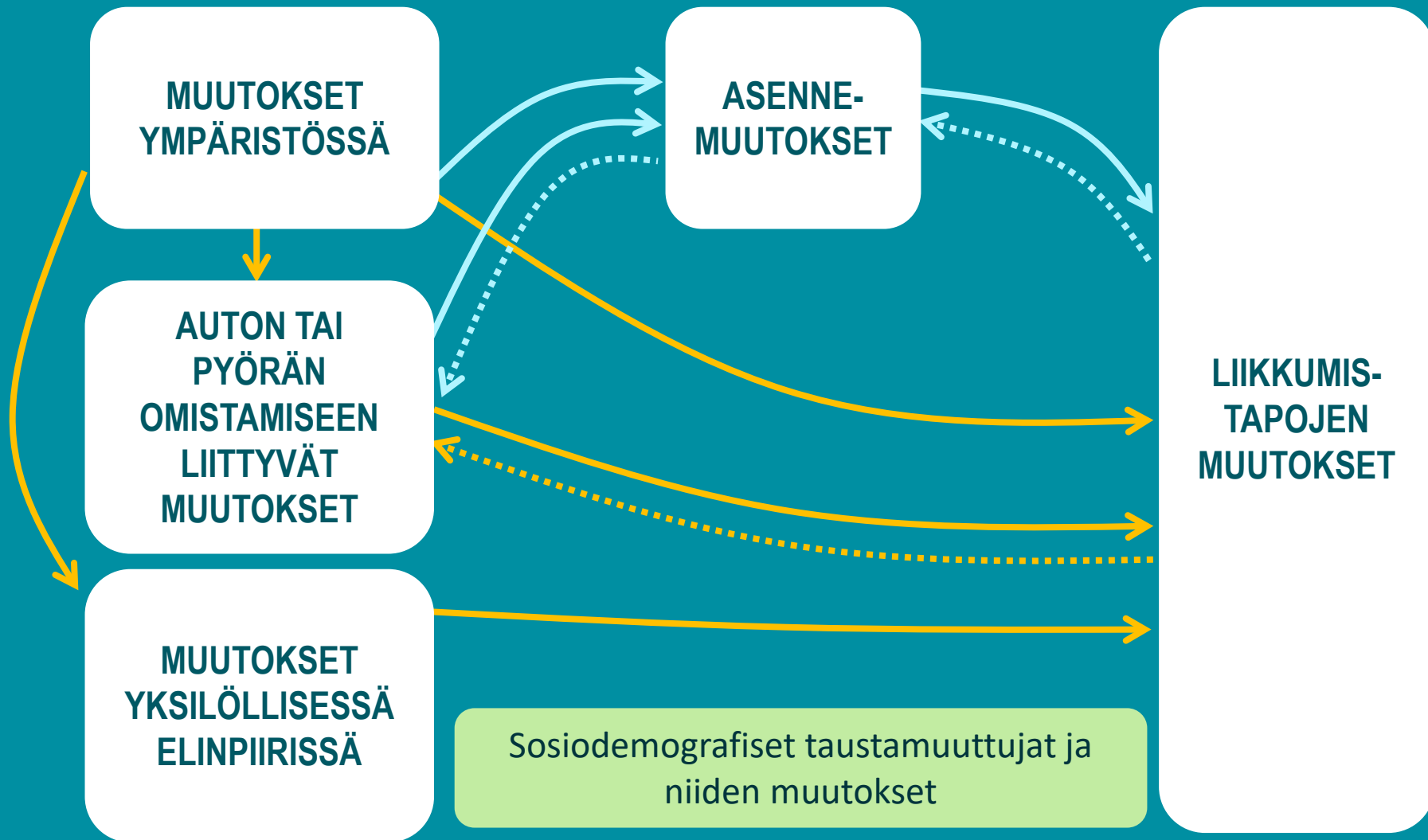

Autoilevat esikaupunkilaiset

Myös nämä taustatekijät tärkeitä:

- Englanninkieliset
- Keski-ikäiset ja sitä vanhemmat
- Keski- ja suurituloiset
- **Auton omistajat**

VOIVATKO ASEENTEET MUUTTUA JA TUUPPAUS TOIMIA?

ASUKASTIEDON KÄYTTÖ SUUNNITTELUSSA

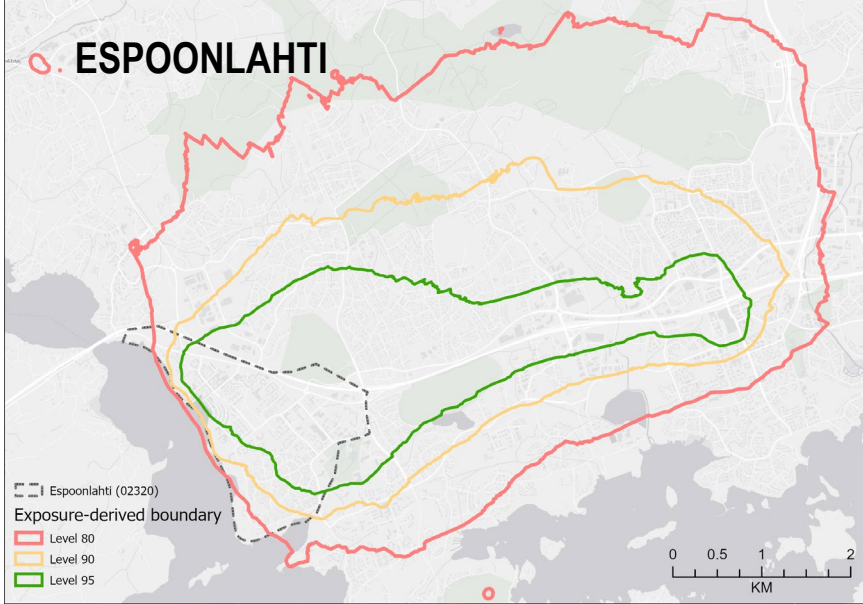

MUN ESPOO-KYSELY

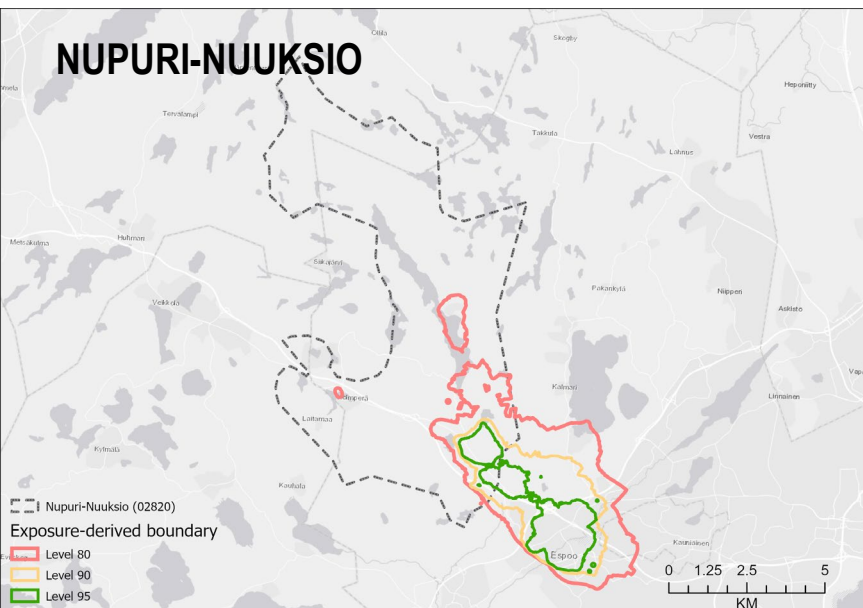
6606 vastaajaa

lähes 70 000 paikannusta

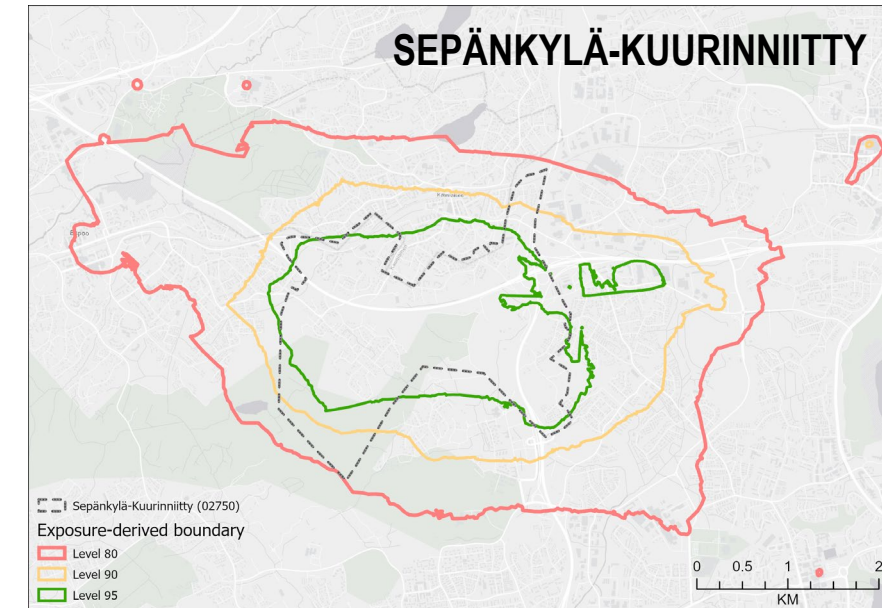

KAUPUNGINOSIEN RAJOJEN UUDELLEEN- MÄÄRITTELY

perustuen yksilöllisiin
elinpiireihin

Hasanzadeh, K. Purkarthofer, E. Kajosaari, A. & Kyttä, M. (2024) Redefining Neighborhood Boundaries Using Activity Spaces: Bringing Together Soft Spaces and Spatial Analysis to Further the Discussion on Planning in Functional Spaces. Journal of Planning Education and Research, May 21.

‘NIMBY’-HYPOTEESIN TESTAUS

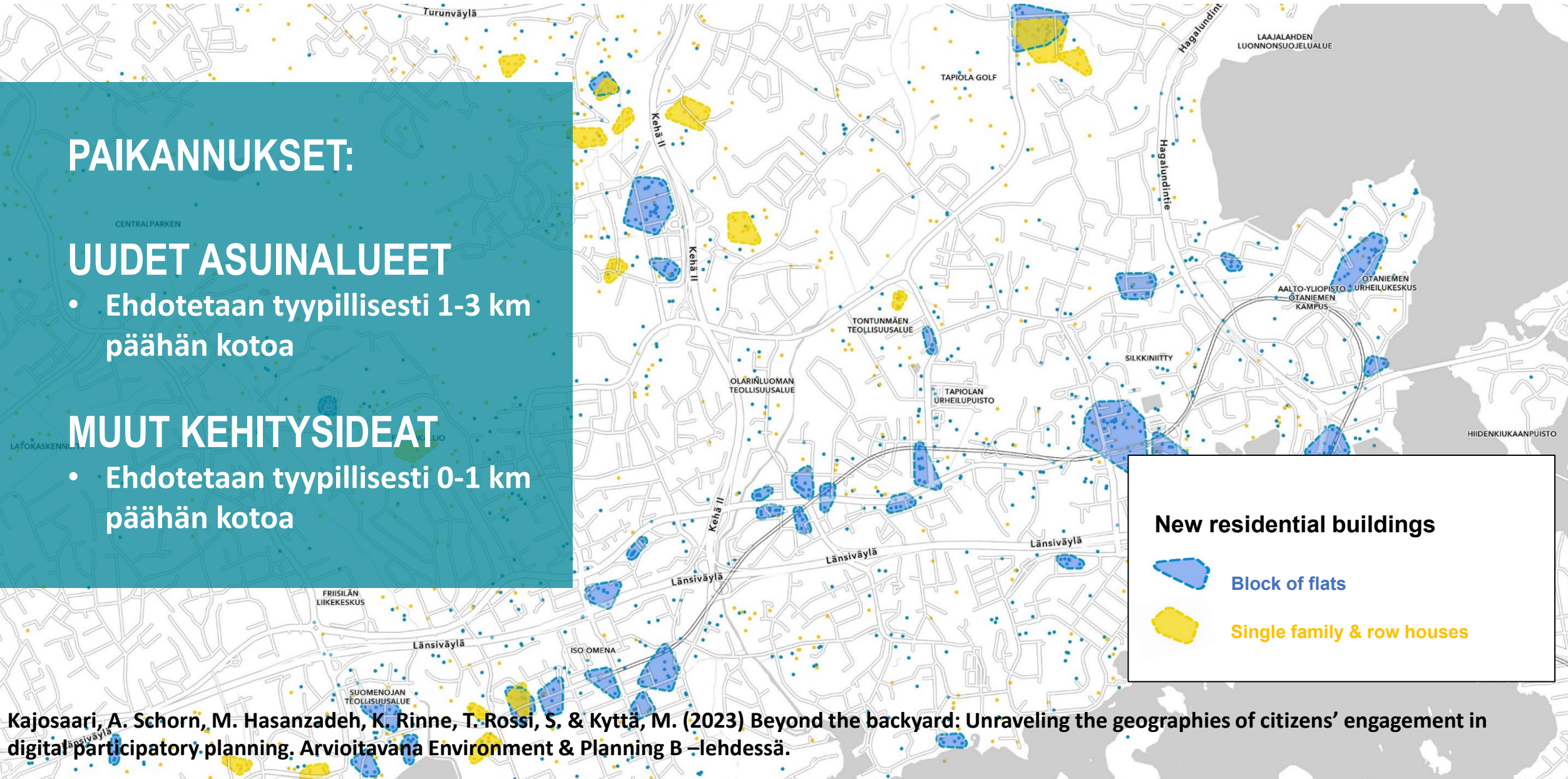
PAIKANNUKSET:

UUDET ASUINALUEET

- Ehdotetaan tyypillisesti 1-3 km päähän kotoa

MUUT KEHITYSIDEAT

- Ehdotetaan tyypillisesti 0-1 km päähän kotoa

PRIORISOINTIMALLI

Kyttä , M , Randrup , T , Sunding , A , Rossi , S , Harsia , E ,
Palomäki , J & Kajosaari , A (2023) Prioritizing participatory
planning solutions : Developing place-based priority
categories based on public participation GIS data.
LANDSCAPE AND URBAN PLANNING , vol. 239 , 104868.

		Kuinka usein käy paikassa?	
		Harvoin	Usein
Paikkakokemuksen luonne	Kielteinen		Paikannusten osuus tässä kategoriassa merkitsevästi yhteydessä elämänlaatuun **
	Myönteinen		

OSALLISTUVAN PAIKKATIEDON VAIKUTTAVUUS SUUNNITTELUSSA

Haastattelututkimus: 9 casea

**Transformative
cities –projekti**

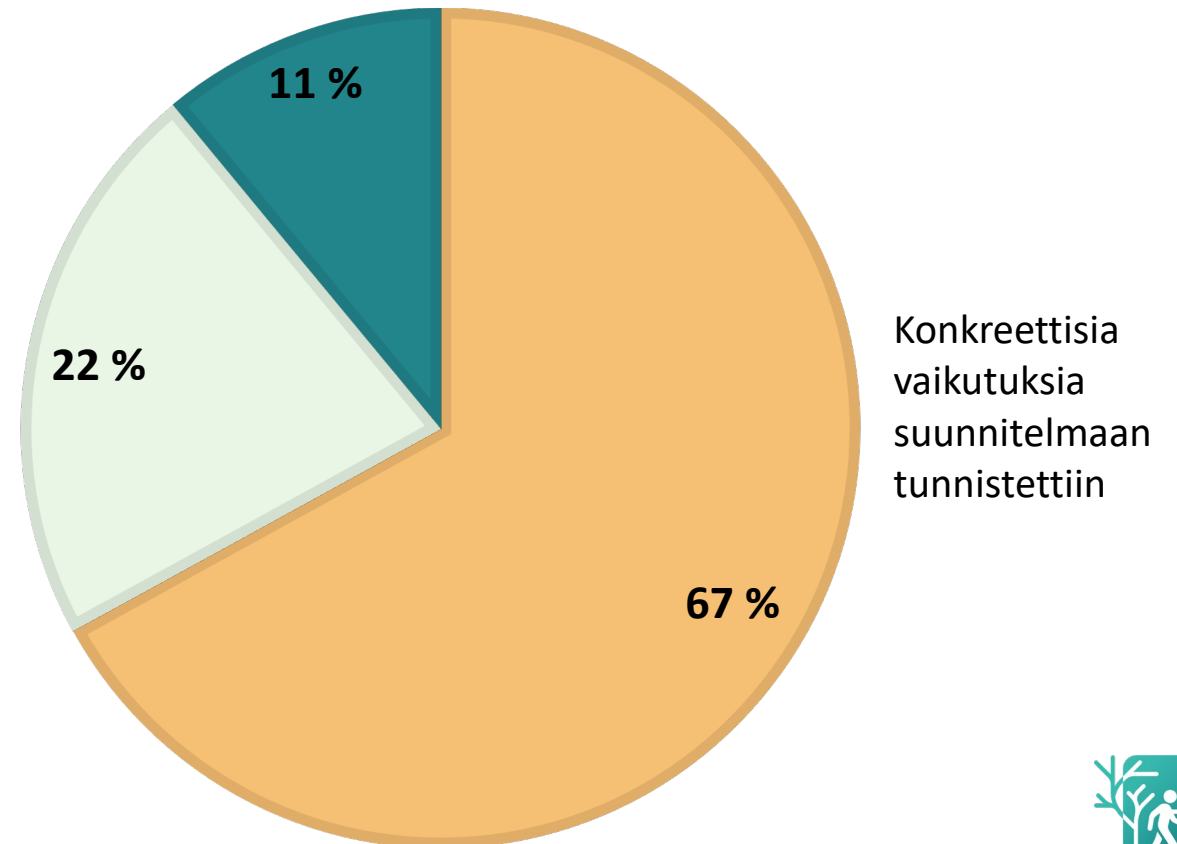
OSALLISTUVAN PAIKKATIEDON VAIKUTTAVUUS

PPGIS-tieto oli usein vaikuttavaa

Osallistujat kommentoivat usein myös asioita, joita ei suoraan kysytty, erityisesti avovastauksissa, joten saimme myös paljon myös muita sektoreita koskevaa tietoa. Tämä tieto välitettiin sitten oikeaan osoitteeseen.

Tieto vaikutti suunnittelijan ajattelu-prosessiin

Tietoa ei voitu hyödyntää

Nurminen, V. Rossi, S. Rinne, T. & Kyttä, M. (2024) How has digital participatory mapping influenced urban planning: Views from nine planning cases from Finland, Computers, Environment and Urban Systems, Volume 112, 102152.

AINEISTON SYSTEMAATTINEN TALLENNUS: LOCUS CLOUD

Kartta

Selailu

Hae kartalta

Työtila: Yleinen - JoP

Yleiskaavat

Yleiskaavatietomalli

Mun Espoo (testissä)

Arjen paikat

Asiointipaikka

Koulu tai päiväk...

Muu arjen paikka

Ostospaikka

Työ- tai opiskelu...

Vapaa-ajan paikka

Arjen Paikat (Locus k...

KADUT JA PUISTOT

Aineisto Mun Espoo: Arjen paikat Asiointipaikka

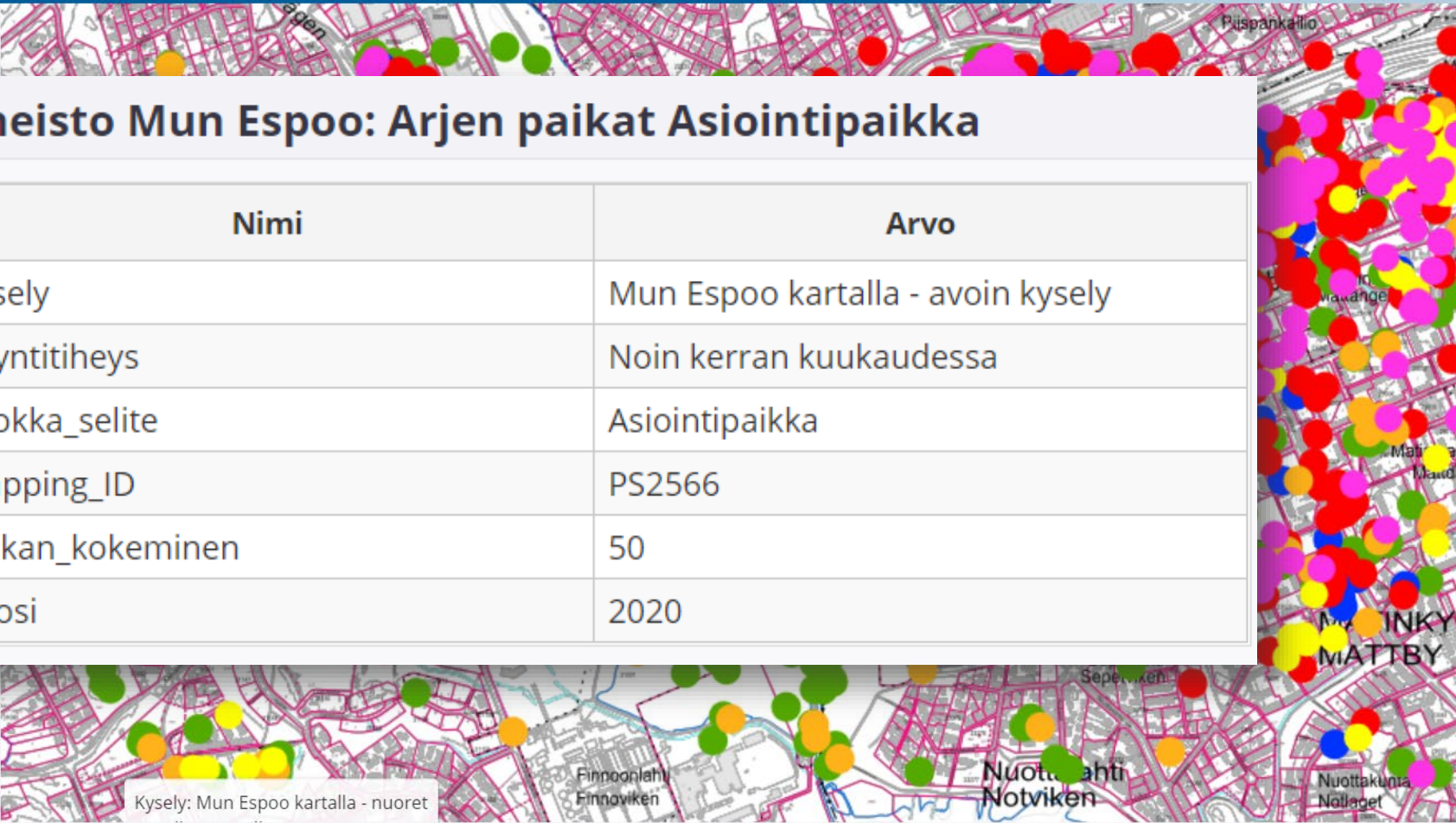
Nimi	Arvo
Kysely	Mun Espoo kartalla - avoin kysely
Käyntitiheys	Noin kerran kuukaudessa
Luokka_selite	Asiointipaikka
Mapping_ID	PS2566
Paikan_kokeminen	50
Vuosi	2020

2D

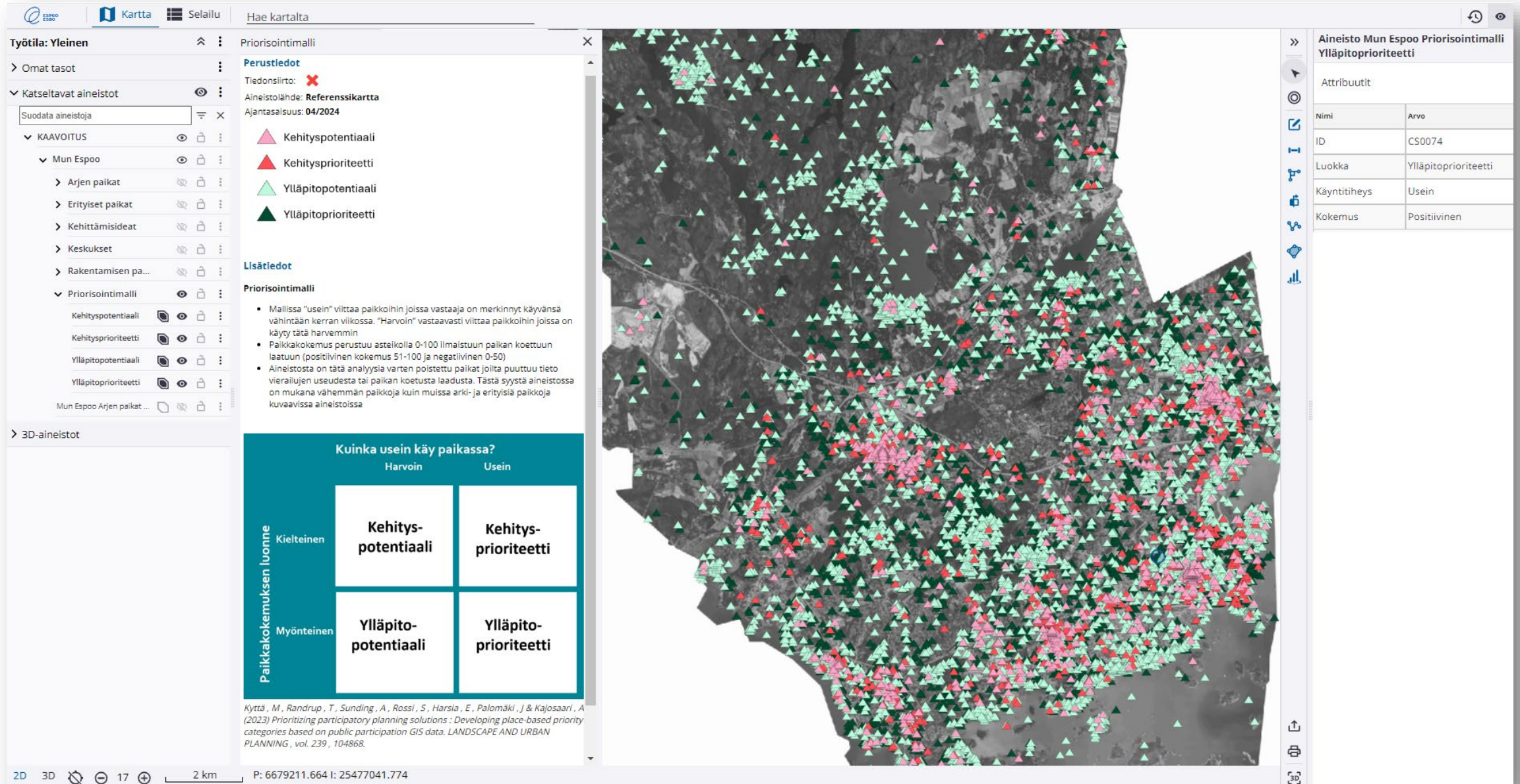
3D

4

P: 6670710.683 I: 25482900.000

PRIORISOINTIMALLI LOCUS CLOUD:SSA

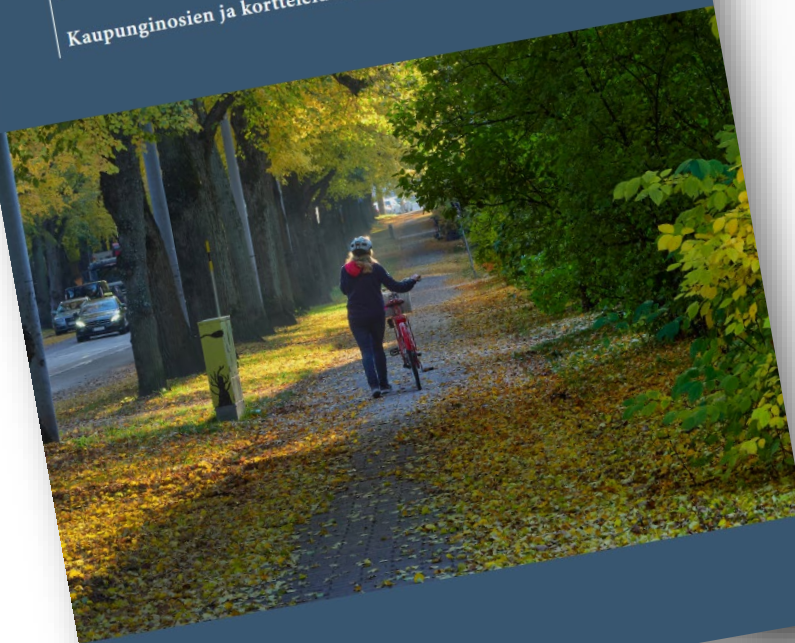
AVAIMIA HYVINVOIVAAN KAUPUNKIIN:

- Hyvinvoinnin edistäminen kokonaisvaltaisesti
- Oppivat interventiot
- Laadukas asukastieto käyttöön
- Asukastiedon standardointi

Toim. Mari Vaattovaara, Jussi Jännes & Mikko Posti

KOHTI KESTÄVÄMPIÄ ASUINALUEITA

Kaupunginosien ja kortteleiden kestävyysindikaattoreita

KOHTI KESTÄVÄMPIÄ ASUINALUEITA – YHTEISÖT JA OSALLISUUS

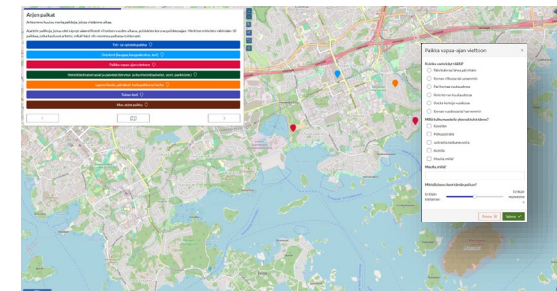
Marketta Kyttä toimii maankäytön suunnittelun professorina Aalto yliopistossa. Hänen tiiminsä tutkii ihmisiä näkökulmista kaupunkisuunnitteluun kuten sosiaalista kestävyyttä, lapsi- ja ikäystävällistä kaupunkia, vuorovaikutteista suunnittelua sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää kaupunkisuunnittelua. Ryhmän innovaatio, ns. pehmöis-metodologia mahdollistaa paikkalähtöisen ihmis-ympäristötutkimuksen sekä edistää digitaalista osallistumista. Metodia on käytetty 40 maassa yli 14 000 projektissa.

1. Indikaattori: Elinympäristön koettu laatu ja arkipalvelujen saavutettavuus

Ympäristön sosiaalista kestävyyttä voidaan tutkia kahden indikaattorikimppun avulla, elinympäristön koetun laadun sekä arkipalvelujen saavutettavuuden kautta. Kytkeillä nämä indikaattorit paikkoihin, voidaan tunnistaa sellaisia fyysisen ympäristön piirteitä, jotka ovat yhteydessä ympäristön koettuun laatuun, arkipalvelujen saavutettavuuteen, elämäntapojen kestävyysvaikutuksiin. Samalla voidaan tuottaa kaupunkisuunnittelussa helposti hyödynnettävää tietoa, sekä suunnittelun lähtötietoa että seurantatietoa esimerkiksi kestävien kulkumuotojen käytön kehityksestä. Tiedon hyödyntämisestä helpottaa, jos tieto on helposti löydettävissä ja yhdistettävissä suunnittelussa, kehittämisessä ja ylläpidossa käytettävien muiden tietoaaineistojen kanssa. Luvun lopuksi esitellään paikkalähtöinen kehittämissä kohteita rajallisten resurssien maailmassa.

Toinen indikaattori: Arkipalvelujen saavutettavuus

Arkipalvelujen saavutettavuutta voi kartoittaa esimerkiksi tutkimalla, kuinka kaukana kotoa eri arjen palvelut ja virkistysmahdollisuudet löytyvät, millä kulkumuodolla nämä arjen ja virkistyspaikat saavutetaan, kuinka usein näissä paikoissa käydään ja kuinka paikat koetaan. Tämän tyyppinen arkipalvelujen saavutettavuutta koskeva tutkimus poikkeaa perinteisestä saavutettavuus-tutkimuksesta, joka perustuu lähinnä potentiaalisesti saatavilla olevien palvelujen kartoittamiseen. Tässä hankitaan tietoa siitä, mitä palveluja asukas todellisuudessa arjessaan käyttää ja kuinka keskeisiä tietyt palvelut ovat yksilöiden elämässä. Arjen paikkoja tutkittiin esimerkiksi Espoossa NordGreen- (Kyttä ym. 2023), Turussa Hubmobile sekä Espoossa, Lahdessa ja Oulussa Transformative Cities -projekteissa paikantamalla kuuteen kategoriaan jakautuvia paikkoja: (1) työ- tai opiskelupaikka, (2) ostospaikka, (3) vapaa-ajanviettopaikka, (4) paikka tai palvelu, jossa hoidetaan henkilökohtaisia asioita, (5) lapsen koulu, päiväkotia, hoitopaikka tai kerho sekä (6) toinen koti. Lisäksi oli mahdollista paikantaa muu arjen paikka. (Ks. kuva 4). Kun asukas paikansi jonkun itselleen tärkeän arjen paikan, ns. minikyselyssä kysyttiin lisäksi tarkempia kysymyksiä paikan käytöstä. Näitä kysymyksiä olivat: a) Kuinka usein käyt paikassa, b) Millä kulkumuodolla saavut paikkaan yleensä sekä c) Minkälaisena koet paikan (positiivinen-negatiivinen-akselilla).

Kuva 4 Mun Espoo -karttakyselyn sivu, jossa paikannettiin arjen paikkoja NordGreen-projektissa.

Kunkin yksilön arjen paikkojen muodostamaa verkkoa voidaan tutkia myös yksilöllisenä elinpiirinä. Paikallisesti ja yksilöllisesti herkillä tavalla on mahdollista tutkia mm. minkälaisiksi asukkaiden arkiset elinpiirit muodostuvat (Hasanzadeh, ym. 2019, 2021), kun huomioidaan se, että mm. elinpiirien koko ja suuntautuneisuus voivat vaihdella paljonkin. Tällä tutkimusotteella on mahdollista tutkia esim. miten asukkaiden arvot ja asenteet vaikuttavat arkiasiointiin (Kajosaari ym. 2021) tai muuttuuko arki, jos asukas muuttaa uudentyyppiselle alueelle (Ramezani ym. 2021). Ympäristöterveys tutkimuksen kannalta on kiinnostavaa, että yksilöllisten elinpiirien kautta päästään käsiksi siihen, minkälaiselle ympäristölle ja missä määrin asukkaat altistuvat arjessaan (Laatikainen ym. 2018; Hasanzadeh ym. 2018). Tällöin voidaan tunnistaa niitä fyysisen ympäristön piirteitä, jotka ovat suorassa tai epäsuorassa yhteydessä koettuun hyvinvointiin, onnellisuuteen ja elämänlaatuun.

A"

Aalto University

KIITOS!

marketta.kytta@aalto.fi